

Úvod do problematiky lidských práv

Každá osoba má určitá základní práva už jen díky tomu, že je lidskou bytostí. Tato se nazývají **lidská práva**. Nejsou to jen privilegia, která by nám mohl někdo z rozmaru odejmout. Jsou to **práva**, protože jsou to věci, jimiž člověk může legálně i morálně být, které může dělat nebo je mít. Tato práva by měla být známá a vyučována, aby ochránila nás, naše rodiny a naše společné soužití ve společné komunitě, ve společné zemi, v jednom společném světě... Všeobecná deklarace lidských práv Organizace spojených národů (dále jen Deklarace) popisuje práva, která náležejí každému člověku. Tento dokument byl přijat Organizací spojených národů (OSN), která vznikla krátce po skončení 2. světové války, v roce 1945. OSN byla založena s cílem dosažení míru a předcházení válkám a dnes slučuje 192 členských národů. Již po svém založení vytvořila OSN komisi vedenou Eleanor Rooseveltovou, manželkou Franklina D. Roosevelta (prezidenta USA od roku 1933 do roku 1945), aby vytvořila dokument obsahující základní práva, která sdílí všichni lidé. Nová Komise lidských práv složená z reprezentantů 18 zemí kodifikovala 30 článků, které shrnují a vyjadřují skutečně všeobecná lidská práva. Deklarace obsahuje a popisuje rovnost těchto práv všude ve světě (článek 1 a 2), občanská a politická práva (články 3–21), ekonomická a sociální práva (články 22–27) a povinnosti a zodpovědnosti prosazování těchto práv pro ostatní (články 28–30). Ty poslední tři jsou extrémně důležité, protože dokud nezajistíme práva pro naše blízké, nebudeme schopni si tato práva udržet ani pro sebe.

Všeobecná deklarace lidských práv (zkrácená verze vhodná k použití ve vyučování, zkrácené a upravené pro potřeby základního vzdělávání je znění jednotlivých článků)

- 1. Všichni jsme svobodní a navzájem si rovni.** Všichni se rodíme svobodní. Všichni máme své vlastní myšlenky a představy. Se všemi by mělo být zacházeno stejným způsobem.
- 2. Nediskriminuj.** Tato práva náleží každému bez ohledu na to, jaké jsou mezi námi rozdíly.
- 3. Právo na život.** Všichni máme právo na život a právo žít ve svobodě a bezpečí.
- 4. Žádné otroctví — minulé ani budoucí.** Nikdo nemá žádné právo nás zotročovat. Nemáme právo činit nikoho svým otrokem.
- 5. Žádné mučení.** Nikdo nemá žádné právo nám ubližovat nebo nás mučit.
- 6. Máme svá práva všude ve světě.** Všichni máme stejné právo použít zákon. Já jsem stejná osoba jako ty!
- 7. Před zákonem jsou si všichni rovni.** Všichni jsme pod ochranou zákona. Zákon je stejný pro každého. Musí s námi zacházet nestranně a spravedlivě.
- 8. Vaše lidská práva chrání zákon.** Spravedlivé zacházení spravedlivými soudy. Všichni máme právo žádat zákon o pomoc, není-li s námi zacházeno spravedlivě.
- 9. Žádné nespravedlivé zadržení.** Nikdo nemá právo nás uvěznit bez dostatečného důvodu a držet nás ve vězení nebo nás poslat pryč z naší země.
- 10. Právo na soudní proces.** Je-li proti nám veden soudní proces, měl by být veřejný. Lidé, kteří nás soudí, by neměli dovolit, aby jim kdokoli říkal, co mají dělat.
- 11. Nevinen dokud není prokázána vina.** Nikdo by neměl být obviňován z toho, že něco spáchal, dokud to není prokázáno. Pokud lidé tvrdí, že jsme udělali něco špatného,

máme právo prokázat, že to není pravda.

12. Právo na soukromí. Nikdo by se neměl pokoušet poškodit naše dobré jméno. Nikdo nemá právo vcházet do našeho domova, otevírat naše dopisy nebo obtěžovat nás nebo naši rodinu bez dostatečného důvodu.

13. Svoboda pohybu. Všichni máme právo jít, kam sami chceme ve své vlastní zemi a cestovat dle svého přání.

14. Právo na bezpečné útočiště. Pokud se obáváme toho, že s námi bude v naší vlastní zemi špatně nakládáno, máme všichni právo na útěk do jiné země v zájmu své bezpečnosti.

15. Právo na občanství. My všichni máme právo patřit do nějaké země.

16. Manželství a rodina. Každý dospělý člověk má právo uzavřít manželství a mít rodinu, pokud si to přeje. Muži a ženy mají stejná práva, ať už žijí v manželství anebo odděleně.

17. Právo na vaše vlastní věci. Každý má právo vlastnit věci, nebo se o ně dělit. Nikdo by nám neměl naše věci brát bez dostatečného důvodu.

18. Svoboda myšlení. My všichni máme právo věřit v to, v co věřit chceme, mít náboženství anebo jej změnit, pokud si to přejeme.

19. Svoboda projevu. Svoboda říci, co si myslíš. My všichni máme právo na své vlastní rozhodování, právo myslet si, co chceme říkat, co si myslíme a sdílet naše myšlenky s ostatními lidmi.

20. Právo na veřejné shromáždění. Scházejte se, kde se vám líbí. My všichni máme právo scházet se se svými přáteli a spolupracovat na ochraně svých práv. Nikdo nás nemůže donutit připojit se k nějaké skupině, jestliže nechceme.

21. Právo na demokracii. Všichni máme právo se podílet na vládě naší země. Každému dospělému musí být dovoleno vybrat si své vlastní zastupitele.

22. Právo na sociální zabezpečení. Všichni máme právo na přijatelné bydlení, lékařskou péči, vzdělání a péči o děti, dostatek peněz k životu a lékařskou pomoc, jsme-li staří nebo nemocní.

23. Právo na práci a odměnu. Každý dospělý člověk má právo vykonávat práci, právo na spravedlivou odměnu za svoji práci a právo vstoupit do odborů.

24. Právo na odpočinek. My všichni máme právo na odpočinek od práce a na oddech.

25. Právo na důstojný život. My všichni máme právo na důstojný život. Matky a děti, lidé, kteří jsou staří, nezaměstnaní, nebo invalidní a všichni lidé mají právo na to, aby o ně bylo postaráno.

26. Právo na vzdělání. Všichni máme právo na vzdělání, které nám zajistí důstojný život. Základní vzdělání by mělo být zdarma. Měli bychom se také naučit, jak vycházet s ostatními. Naši rodiče mohou rozhodovat o tom, co se budeme učit, při tomto rozhodování však musí respektovat naše základní práva.

27. Autorská práva. Autorské právo je zvláštní zákon, který ochraňuje něčí vlastní umělecké výtvořky a spisy; ostatní nemají právo je bez dovolení kopírovat. My všichni máme právo na náš vlastní způsob života a právo těžit se z dobrých věcí, které „umění“,

věda a učení přinášejí.

28. Svobodný a spravedlivý svět. Musí existovat patřičný pořádek, abychom si všichni mohli užívat práva a těšit se ze svobod v naší vlastní zemi a všude na světě.

29. Naše odpovědnost. Máme povinnosti vůči ostatním lidem a měli bychom ochraňovat jejich práva a svobody.

30. Nikdo ti nemůže vzít tvá lidská práva.